

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ЯК ВАГОМИЙ ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Одним з факторів, що впливають на конкурентоспроможність підприємства, є управління його капіталом. Правильна та ефективна управлінська діяльність щодо капіталу відкриває широкі можливості в просуванні продукції, завоювання відповідних ніш на ринках. Через недосконале управління капіталом як на макро- так і на мікрорівні, що обумовлено низкою об'єктивних і суб'єктивних причин, економіка України досить повільно долає кризовий стан. Прискорити процес виходу з кризи можна за допомогою управління, яке відповідає сучасним умовам, спирається на досягнення науки і враховує практику.

Використання методів і прийомів фінансового менеджменту в практиці управління підприємствами передбачає використання різних аспектів управління капіталом, теоретичні основи яких висвітлені в роботах вітчизняних і зарубіжних вчених. Аналіз літературних джерел свідчить про великий інтерес вчених до визначення сутності та змісту капіталу підприємств, аналізу його формування і використання. Даним питанням присвячені дослідження таких вітчизняних і закордонних учених: Г.М. Азаренкова, І.Т. Балабанова, М.М. Бердар, І.А. Бланка, Г.В. Савицької, Е. Брігхама, М. Брілі, Р. Чандра, Ч. Джонса та багатьох інших.

Однак вітчизняна наука досі не запропонувала ефективного механізму управління капіталом підприємств України. Саме тому необхідність розробки механізму управління капіталом підприємств в умовах трансформаційних змін в економіці України є надзвичайно актуальною.

Оптимізація структури капіталу є однією з найскладніших процедур в процесі управління корпоративними фінансами. Вона висловлює таке співвідношення власного і позикового капіталу, при якому забезпечується найбільш ефективний взаємозв'язок між нормою прибутковості власного капіталу і коефіцієнтом заборгованості. При цьому максимізує ринкова вартість (ціна) компанії.

Слід зазначити, що в окремих випадках керівництво підприємством змушене вдаватися до залучення позикового капіталу. Головна причина таких дій – це обмеженість власних джерел фінансування (чистого прибутку і амортизаційних відрахувань), особливо при реалізації великомасштабних інвестиційних проектів. Принципова відмінність між власним і позиковим капіталом – неоднакова необхідна прибутковість, що пов'язано з різним рівнем ризику цих капіталів.

Ю. Брігхем і Л. Гапенські відзначають три особливості залучення позикових коштів [1, с. 98]:

1. Високоризиковим компаніям, прибутковість капіталу яких значно коливається, слід (при інших рівних умовах) використовувати позиковий капітал в меншому ступені, ніж низкоризикових. Це означає, що фірми з невеликим рівнем ризику можуть більш активно залучати позикові кошти, так як мають достатню фінансову стійкість.

2. Компанії, які володіють реальними активами (нерухомістю) і реалізують їх на товарному ринку, можуть мобілізувати позиковий капітал в більшому обсязі, ніж фірми, які володіють тільки нематеріальними активами. У разі фінансових труднощів нематеріальні активи знецінюються швидше, ніж звичайні матеріальні активи.

3. Компанії, що мають високе податкове навантаження (у формі платежів з прибутку), можуть мати більш високу кредиторську заборгованість, ніж фірми з невисоким рівнем податкових платежів. При високих податкових платежах зростають переваги позикового фінансування за рахунок позитивного впливу ефекту фінансового важеля на зростання рентабельності власного капіталу підприємства.

Процес оптимізації структури капіталу здійснюють у такій логічній послідовності:

1. Аналіз складу капіталу за ряд періодів (кварталів, років), а також аналіз тенденцій зміни його структури (по співвідношенню між власними та залученими джерелами). У процесі аналізу розглядають такі параметри, як коефіцієнти фінансової незалежності, заборгованості, напруженості, співвідношення між короткостроковими і довгостроковими зобов'язаннями. Далі вивчають показники оборотності і прибутковості активів і власного капіталу.

2. Оцінка факторів, що визначають структуру капіталу. До них відносяться:

- галузеві особливості господарської діяльності підприємства (характер готового продукту, тривалість виробничого і фінансового циклів, форми розрахунків з покупцями і постачальниками);

- ділова ситуація на товарному і фінансовому ринках;
- рівень прибутковості поточної діяльності;
- податкове навантаження на підприємство (для сплачуваних непрямих і прямих податків у виручці від реалізації);
- ступінь концентрації акціонерного капіталу (прагнення власників зберегти контрольний пакет акцій);
- стадія життєвого циклу підприємства (молоді компанії з конкурентоспроможною продукцією і новими технологіями можуть залучати для свого розвитку більше позикового капіталу, а зрілі використовують переважно власні кошти).

З урахуванням перерахованих факторів управління структурою капіталу передбачає вирішення двох ключових завдань [2, с. 29]:

- встановлення прийнятних пропорцій використання власного і позикового капіталу;
- забезпечення в разі необхідності залучення внутрішнього і зовнішнього капіталу.

Отже, процеси, пов'язані з удосконаленням системи управління капіталом підприємства, зокрема його формування і використання, набувають особливого значення, оскільки створення і розвиток необхідної фінансової ресурсної бази є важливою умовою сталого економічного зростання для підприємства та можуть стати фінансовим підґрунтям для його подальшого розвитку.

Список літератури:

1. Бригхем Ю. Финансовый менеджмент / Ю. Бригхем, Л. Гапенски. – М.: Экономическая школа, 2005. – 497 с.
2. Гаркуша О. Ю. Моделивання збалансованості економічного зростання виноробного підприємства / О. Ю. Гаркуша, О. В. Сергєєва. // Європейський вектор економічного розвитку. – 2014. – С. 28–38.